

MATEMATIKA FANINI KUNDALIK HAYOTDAGI O'RNI

Qoraboev Anvarjon Ergashevich

O'zbekiston Respublikasi IIV Farg'ona akademik liseyi matematika fani bosh o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mutaxassislarni ta'kidlashlaricha, yaxshi o'zlashtirgan o'quvchilar tahliliy va mantiqiy fikrlash darajasi yuqori bo'ladi: shuning uchun matematikani hamma o'quvchilarqiziqib o'qisa, u hamma sohada kerak bo'ladi. Matematika eng qadimiy fanlardan biri bo'lib, uzoq rivojlanish tarixini bosib o'tgan va buning baravarida "matematika nima?" degan savollarga javob ham o'zgarib, muqobillashib borgan so'ngi asrlarda xilma-xil matematik obyektlar orasida juda chuqur munosabatlar mavjudligini va aynan shunga asoslangan natijalar matematikaning bundan keying taraqqiyotda o'zni juda kattadir. Matematikaning mantiqiy munosabatlarga asoslangan bilimlar haqidagi fandi.*

Kalit so'zlar: *matematika, fan, ta'lim, o'qituvchi, rivojlanish.*

Matn: matematikaning hayotimizda tutgan beqiyos o'zni inobatga olingan holda mazkur fan birinchi sinfdayoq maktab darsliklariga kiritilgan. Yurtimizda barcha aniq fanlar qatori matematika ta'limini zamon talablari asosida takomillashtirib borib uni o'qitishda eng so'ngi pedagogik va innovatsion usullar, multimediya vositalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishga kata ehtimol qaratilmoqda. Ayniqsa, o'qish fanini akademik hayot bilan bog'lash amaliybnisol va masalalarni yechishning ahamiyati beqiyos.

Matematikaga oid bilimlar nafaqat baho olish uchun savol javoblar yoki imtihonlarda, balki uyda, ish jarayonida sport va san'at bilan shug'ullanishda savdo-sotiq, oldi berdi - hayotning har bir lahzasida naf berishini chuqur anglab yetishi mumkin. O'zi aslida matematika nima uchun kerak? Degani savolga javob topish kerak.

Matematikani hamma bilishi zarurligining 9ta sababini keltiramiz.

1. Matematika fikrarni rivojlantiradi.
2. Matematika ta'limi xotirani charxlaydi.
3. Matematika xarakterini chiniqtiradi.
4. Matematika musiqa uchun, musiqa matematika uchun.
5. Matematika gumanitar fanlar bo'yicha muvaffaqiyatga erishishda yordam beradi.
6. Matematika kundalik muammolarni hal qilish uchun ko'nikmalarni rivojlantiradi.
7. Matematika - muvaffaqiyatli kasb, martaba asosi.
8. Matematika muammoni hal qilish psixologik barqarorlikni keltirib chiqaradi.
9. "x"dan zavqlanish

Matematika - hayotning asosi. Men murakkab fanni o'qitishda nimalarga e'tibor berishim kerak.

Matematika chetdan qaralganda murakkab fanga o'xshaydi. Sababi uni ibtidosidan, boshidan o'qitmasa tushunib bo'lmaydi. Matematikani o'qitishda maktab o'qituvchilarining o'zni juda katta. Chunki bu fanning amaliyahamiyati tushuntirib berilsa, o'zlashtirishi past bolalar ham qiziqib qoladi. Aksincha murabbiy qolipga tushib, faqat qoida va teorema yodlatib, o'quvchilarni tushunmaydigan savollariga javob bermay dars soatini o'tkazsa, qarabsizki, ikki-uch darsdan so'ng bolalarda "matematika umuman tushunib bo'lmaydigan fan

ekan” degan noto’g’ri tasavvur paydo bo’ladi. Aslida matematikakishini mantiqiy fikrashga o’rgatadi. Ko’pchilik bu fanni faqat hisob kitob mashqi deb tushunadi.

Ammo teoremaniyodlab gapirib berishning o’zi yetarli emas. aksincha, har birkoidani tushunish, uning isbotni bilish zarur. Qanchalik ter va aniq masalaga javob topa olgan o’quvchi shunchalik darajada o’zida faxr va yana harakatini davom ettirishga xohish topadi.

Matematik misolni ko’rgan zahoti qo’rquv ispanjasida unga boqadiganlar, keyinchalik bu fandan yuz o’giradi.

1. Matematikani o’rganayotgan bola o’z xatolarini tan olishni biladi.

Bu fan aniqlikni ta’lab etadi, demak unga natija ham kunday ravshan va to’g’ri bo’lishni kerak xato, xulosaga kelgan o’quvchi, bu javobninig noto’g’ri ekanligini tan olishga majbur. Bu esa hayotda ham realist va proy matik shaxs bo’lib tarbiyalanishiga kata yordam beradi.

2. Matematika ishni oxirigacha bajarishga o’rgatadi. Aniq holda masala yechimi topilmaydi. Voyaga yetgan ruhiy ezilishlarga uchrab ko’p narsadan voz kechishi mumkin. Faqat matematika o’rganayotganlar emas ulardan natijani hosil qilguncha ishlash qobiliyati shakllanib bo’lgan.

3. O’quvchi matematika tanqidiy fikrlash va muqobil yechimlarga ega bo’lishni ham o’rganadi. Barchamizga ma’lumki masalaning yechimiga turli yo’llar bilan kelsa bo’ladi. O’rganuvchilar ham hayotdagi voqealarni shu qarashda asoslanib, turli, jabhada eng terundagi muammolarni ter va samarali uslubini tashlash imkoniyatini qidiradi.

4. Matematika hayotda tejamkor va tadbirkor bo’lishga undaydi. Bu fanni o’zlashtirgan odam hayotida har qanday suhbat raqamlarda namqayon bo’ladi. Puxta xisob kitob qilishni insonga ancha iqtisodiy foyda keltiradi.

Ko’rinib turibdiki matematika siz bu jamiyat ham, olam ham bo’lmaydi. Jamiyatda paydo bo’lgan hamma kasblar matematikani bilishi shart.

Matematika ham yaxshi bilgan odam qaysi kasbni egallasa ham, injener, quruvchi, mexanik, shifokor, bo’lishiga qaramay o’z sohasida hamkasblariga qaraganda ko’proq natijalarga erishadi.

Matematika hamma fanlar bilan aloqador. Agar matematika go’zal bo’lmaganida edi, ehtimol matematikaning o’zi ham mavjud bo’lmasdi, aks holda qanday kuch, insoniyatning buyuk daholarini bu qiyin fanga torta olardi, -degan edi buyuk bastakor chaynovskiy.

Buyuk matematik lobachevskiy aytganidek Matematika shunday tilki qancha aniq fanlar shu tilde gapiradi.

Matematikani o’qitishdajuda xatto e’tibor berishimiz kerak. Deylik maktabda 6sinflar o’rtasida matematika bo’yicha kichik ilmiy konferensiya tashkil qilish mumkin, o’quvchilarga o’z oilasi, mahallasi, shaxri doirasida matematikaning ahamiyatini ilmiy jihotdan ochib berish vazifasi topshiriladi. Ma’lum muddat belgilanib, ilmiy va amaliy ish olib brogan o’quvchilar ro’yxati shakllantiriladi, o’ziga xos hayotiy va samarali izlanishlar mualliflarni rag’batlantiriladi. Ilmiy ishlarni esa maktab saytida joylashtirib o’quvchi haqida ma’lumot beriladi.

Shuningdek ilmiy konferensiyalarda boshqa sinflar, boshqa maktab o’quvchilari ham taklif etilib kelgusida tuman miqiyosida shunday konferensiya o’tkazish mumkin. Aytish joizki bugungi kunda electron qurilmalar hayotimizda chuqur kirib keldi, deyarli har bir uyda kompyuter, internet, mobil telefonlar, Smartfon va planshetlar mavjud. Matematika hisob kitoblarni ular yordamida osongina bajarish muhim.

Hattoki eng murakkab tenglamalarni ham onlayn tarzda yechish yoki bu jarayonda dunyoning istalgannuqtadagi matematika bilimdonini jalb qilish mumkin. Bu esa ayrim o'quvchilarda noto'g'ri tushunchalarning shakllanishiga olib kelmoqda. Bu fan menga nimaga kerak, birorhisob kitob bo'lsa, ana-kompyutertez yoki telefonida yechib olaman shungayam shungayam boshini gapirishim shartma deya mustaqil o'g'ib izlanishi o'z kuch bilan amallarni bajarishni tashlab qo'yadi. Bu kabi holatlarni oldindan olish holatlari ham bugungi kun matematika o'qutuvchi oldiga bir qator dolzarb hududlarni qo'ymoqda.

Xo'sh, o'quvchilarning fikriy dangasaligi, aqliy ishyoqmas qanday qilib qaytarish, ularni zamonaviy texnologiyalarga qaramlikdan qay yo'l bilan asrash mumkin?

Bu borada aytish kerak bo'lgan eng muhim masala o'quvchilarni ongida me'yor va chegara tushunchalarini qidirish zarur. Hayotda turli kiaryatlar bo'lishi, elektron qurilmalar ham kishiga pand berishi internet o'chib qolishi smartfonni quvvati tugab qolishi mumkinligini aytish maqsadga ufofiq. Hisob egallangan bilimlari esa butun umur ularga hamkorlik qilish.

Shu bilan bir qatorda, zamonaviy texnologiyalar imkoniyatini butunlay imkor qilib bo'lmaydi:

Axir zamonaviy texnologiyalar ham insonlar og'rini yengil mashaqqatini oson qilish qimmatli vaqtini tejash maqsadida ishlab chiqarilmagan-ku.

Xulosa: Bugungi kun o'qutuvchisi bugungi zamonning talabalari asosida o'qitishlarini zero yangi texnologiyalar zamonida dunyoga keladigan o'g'il-qizlar o'zing bir paytlar umumiy sifatlari bilan ajralib turadi. Turmish tarzimiz, qiziqish va xohish -istaklarimiz global makonda qariyib-o'xshash tus olayotgan bir vaqtda kechagi og'tish usullari bilan maqsadga erishib bo'lmaydi. Zamona bilan hamqadam rivojlanib borgan degani yuksak intellektual vilodni tarbialash imkoniga ega bo'lamiz. O'quvchilar orasida zigonometriya, interol logotopzm bizga nima kerak degan tushuncha kiradi. Bir tomondan 4lar ham. Lekin 4lar orasida kelajkda bu tushunchalarni hayotda qo'llaydiganlari ham bor. Xulosada matematika tikani yaxshi ko'rishin 7ta sababini aytamiz.

1. bir ma'nolilik 2. taffakkuringizni rivojlantirish. 3. mavhuv narsalar haqida fikrlash 4. murakkab yechimlarni qabul qilish 5. ha, buni deyarli qo'llasa bo'ladi 6. Algoritmnini o'ganamiz 7. Sabab yolg'onni umumlashtirish va aniqlash matematika fanidan olgan bilimlarimiz bunday ma'lumotlarni to'ri tahlil qilish va kerakli xulosa chiqarishda yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bikbayeva N.U, Ibragimov X.I "Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarga elementar matematika tasavurlarini shakllantirish"
2. F. Anapiyayev "Ma'rifat gazetasi 2016"
3. Azamov A.A Haydarov B.Q "Matematika sayyorasi"
4. Vikipediya ma'lumotlari